

ŽIV ligos visuotinės laboratorinės patikros programa VU SK Infekcinių ligų centre: 4 metų darbo rezultatai

Raimonda Matulionytė

VU Infekcinių, krūtinės ligų, dermatovenerologijos ir alergologijos klinika

Infekcinių ligų ir tuberkuliozės ligoninė, SK filialas

Klaipėda

2015 m. birželio 12 d.

Michel Sidibé (UNAIDS)

20-oji AIDS konferencija, Melbournas

“90-90-90”

- 90 % populacijos tirti dėl ŽIV,
- 90 % ŽIV pacientų gydomi,
- 90 % gydomų pacientų neišmatuojama viremija

BENDROSIOS TESTAVIMO IR DIAGNOSTIKOS TENDENCIJOS

ŽIV testą rekomenduojama atlikti

- Didelės rizikos grupėms priklausantiems asmenims
- Sergantiems tuberkulioze
- Sergantiems kitomis lytiniu keliu perduodamomis ligomis
- Esant ūminei ŽIV infekcijai būdingų simptomų
- Esant blogą imuniteto būklę atspindinčių ligų
  - oportunistinė infekcija,
  - konstituciniai simptomai
  - burnos, makšties kandidozė,
  - seborėjinis dermatitas,
  - nagų grybelis
- Nustačius bet kurią citopeniją
- Nėščiosioms
- Profesinę ekspoziciją turėjusiems asmenims
- Seksualinės prievartos aukoms
- Patiems pageidaujant
- Kraujo, spermos ir organų donorams (privalomas)

Indikacijos ŽIV diagnozuoti JAV 2006 m.

- CDC skaičiavimais, ketvirtadalis iš 1-1,2 mln. ŽIV infekuotų asmenų JAV nežino, kad yra užsikrėtę
- CDC ištyrimo dėl ŽIV rekomendacijos:
  - rutiniškai tirti visus 13-64 metų amžiaus amerikiečius visose gydymo įstaigose, išskyrus atvejus, kai šie atsisako, nereikalaujant ankščiau būtino raštiško sutikimo ir prevencinės konsultacijos;
  - rizikos grupėms priklausantiems asmenims tyrimą kartoti kasmet;
  - nėščiausias, kurių šis tyrimas pirmąjį trimestrą buvo neigiamas, papildomai ištirti trečiajame trimestre.

Branson B. MMWR Recom. Rep. 2006, 55[RR-14]: 1-17

Screening for HIV: U.S. Preventive Services Task Force Recommendation Statement

Virginia A. Moyer, MD, MPH, on behalf of the U.S. Preventive Services Task Force*

Description: Update of the 2005 U.S. Preventive Services Task Force (USPSTF) recommendation statement on screening for HIV.

Methods: The USPSTF reviewed new evidence on the effectiveness of treatments in HIV-infected persons with CD4 counts greater than 0.200×10^9 cells/L; effects of screening, counseling, and anti-retroviral therapy (ART) use on risky behaviors and HIV transmission risk; and long-term cardiovascular harms of ART.

Population: These recommendations apply to adolescents, adults, and pregnant women.

Recommendation: The USPSTF recommends that clinicians screen adolescents and adults aged 15 to 65 years for HIV infection.

Younger adolescents and older adults who are at increased risk should also be screened. (Grade A recommendation)

The USPSTF recommends that clinicians screen all pregnant women for HIV, including those who present in labor who are untested and whose HIV status is unknown. (Grade A recommendation)

Ann Intern Med. 2013;159:51-60.

For author affiliation, see end of text.

* For a list of the members of the USPSTF, see the **Appendix** (available at www.annals.org).

This article was published at www.annals.org on 30 April 2013.

www.annals.org

ŽIV diagnostika Europoje

30 % ŽIV+ asmenų Europoje nežino apie užsikrėtimą

Hamers FF, Phillips AN. HIV Med. 2008;9 Suppl 2:6-12

Laboratory Testing for the Diagnosis of HIV Infection

Updated Recommendations

Centers for Disease
Control and Prevention
National Center for HIV/AIDS,
Viral Hepatitis, STD, and
TB Prevention

Laboratory Testing for the Diagnosis of HIV Infection: Updated Recommendations

Published June 27, 2014

Prepared by

Bernard M. Branson, MD^a
S. Michele Owen, PhD^a
Laura G. Wesolowski, PhD^a
Berry Bennett, MPH^{b,c}
Barbara G. Werner, PhD^{b,d}
Kelly E. Wroblewski, MPH^b
Michael A. Pentella, PhD^{b,e}

^aDivision of HIV/AIDS Prevention, National Center for HIV/AIDS, Viral Hepatitis, and TB Prevention

^bAssociation of Public Health Laboratories, Silver Spring, Maryland

^cFlorida Bureau of Public Health Laboratories, Jacksonville, Florida

^dMassachusetts Department of Public Health Bureau of Infectious Disease, Boston, Massachusetts

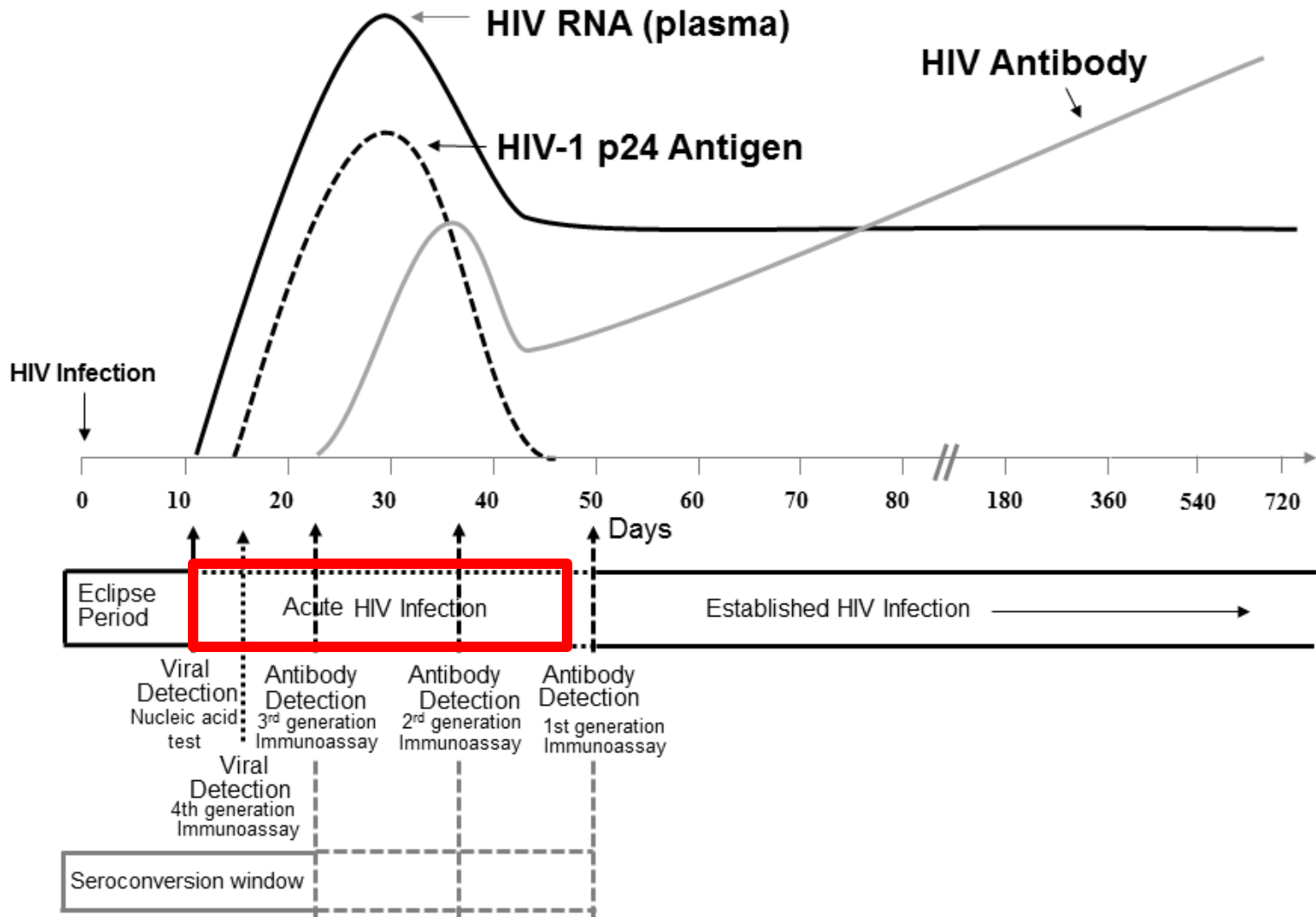
^eMassachusetts Bureau of Laboratories, Boston, Massachusetts

Dēl ko atnaujintos diagnostikos rekomendācijas?

- FDA patvirtino nāvesnāus testus, kurie leidžia ŽIV nustatyti ānsčiau
- Įrodyta, kad teigiamo rutininio imunologinio testo patvirtinimas WB arba IFA ānkstyvoje fazėje gali lemti klaidingai neigiamus arba neapibrēžtus rezultatus
- Pripažinta, kad ŽIV perdavimo nuo ūmine infekcija sergančia asmens tikimybē daug didesnē, negu vėlesnēse fazēse
- Pripažinta ART nauda visiems ŽIV užsikrētusiems asmenims, įskaitant ūminę ŽIV infekciją
- Įrodyta, kad dauguma ŽIV-2, atlikus WB, klaidingai palaikoma ŽIV-1

Laboratorinių žymenų atsiradimo seka

ŽIV “lango periodo” sutrumpinimas kombinuotais 4-os kartos testais

- 4-os kartos EIA testai skirti padidinti ŽIV diagnostikos jautrumą ir specifiškumą
- Bio-Rad GS HIV **Combo Ag/Ab EIA**:
  - anti-ŽIV + p24
- Testai vertinti labai ankstyvoje ŽIV infekcijos stadijoje tiriant Early Capture HIV Cohort (ECHO) mėginius
- **Metodai**: 28 ankstyvos ŽIV infekcijos mėginiai, patvirtinti Aptima RNR kokybiniu tyrimu, toliau testuoti kitais tyrimais

Rezultatai: nustatytas pirmojo teigiamo žymens vidutinis laikas **po 1-ojo ŽIV RNR rezultato (D0)**

– p24 –5,5 d.

– **4-os kartos EIA –7,1 d.**

– **3-os kartos EIA – 15,9 d.**

– ŽIV ½ Multispot – 20,3 d.

– ŽIV-1 Western blot – 22,5 d.

Išvada: Combo tyrimas reikšmingai sutrumpino “nebylų laikotarpį”, palyginti su 3-os kartos tyrimais. Ankstesnė diagnozė lemia ankstesnes profilaktikos intervencijas ir ankstesnę ART

GUIDELINES

CONSOLIDATED GUIDELINES ON
HIV PREVENTION,
DIAGNOSIS, TREATMENT
AND CARE FOR
KEY POPULATIONS

JULY 2014

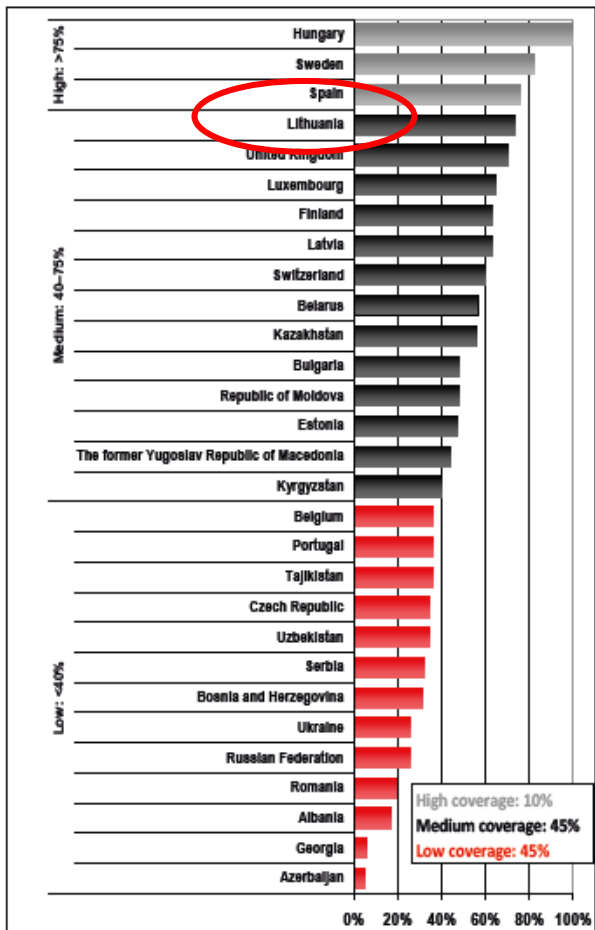
KEY POPULATIONS

- ŠN vartotojai ir jų partneriai
- Homoseksualūs vyrai **x19**
- Sekso darbuotojos (-ai) **x14**
- ŽIV užsikrėtusių, biseksualių ar ŠNV asmenų partneriai
- Sergantys kitomis LPL
- Heteroseksualūs asmenys, kurie patys ar jų partneriai turėjo ≥ 1 partnerį po paskutiniojo testo
- Transseksualai **x50**

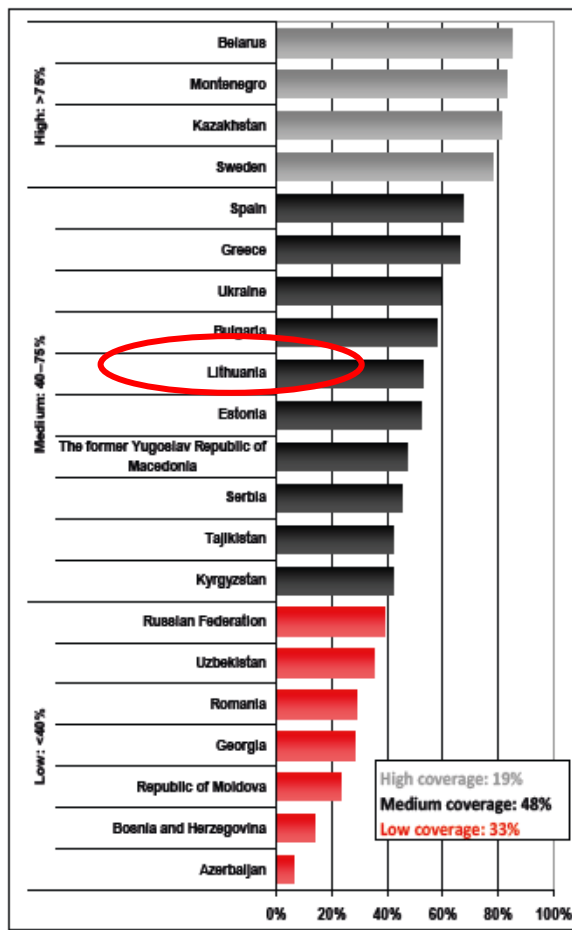
Harrison P. 20th International AIDS Conference, 2014, Melbourne

Ištyrimo dėl ŽIV procentas tarp ŠNV, sekso darbuotojų ir gėjų 2009 m.

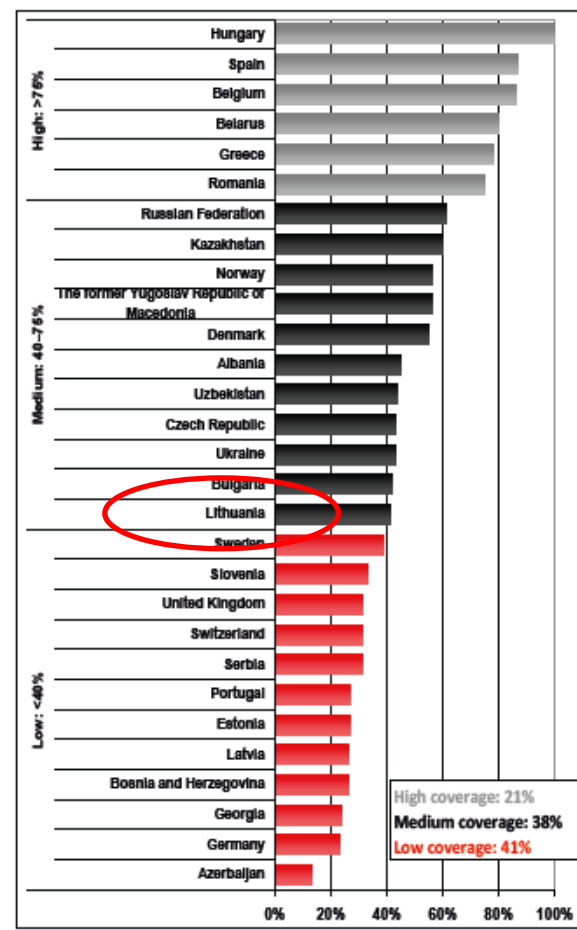
People who inject drugs

Sex workers

Men who have sex with men

15 METŲ SIFILIO DIAGNOSTIKOS IR GYDYMO PATIRTIS VU DVC IR RKL

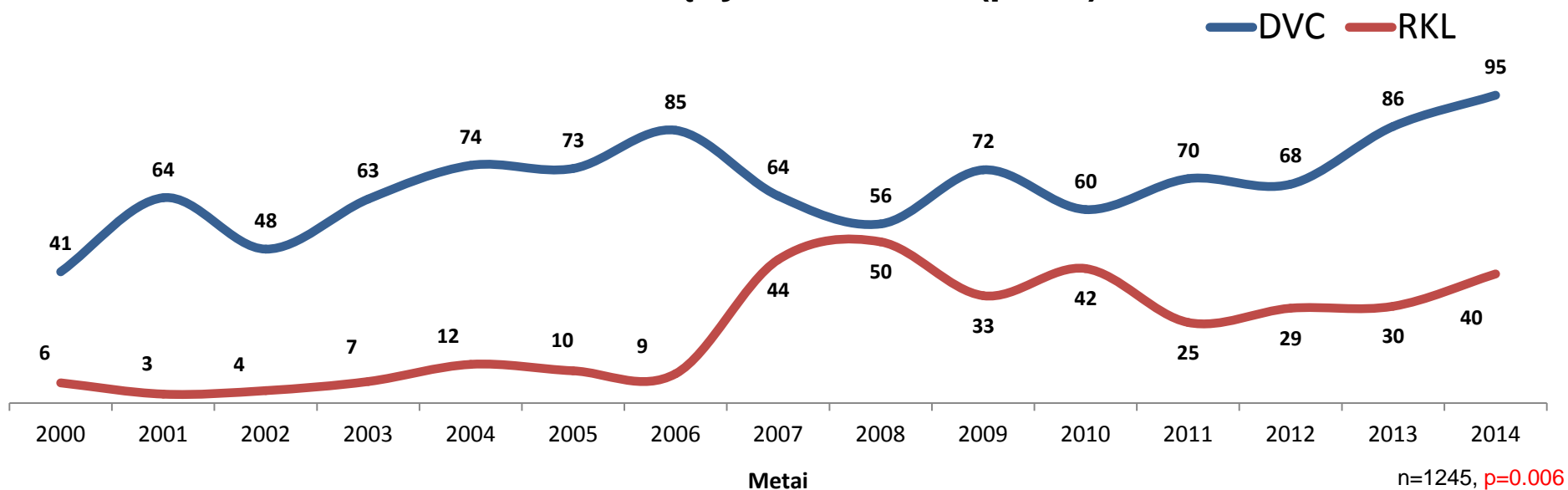
T. Raudonis, T. Orlovskytė, A. Šumila, G.S. Lapinskaitė, M. Bylaitė-Bučinskienė

- Retrospektyvinis tyrimas:
  - **VU DVC** – Dermatovenerologijos centre
  - **RKL** – Respublikinėje Klaipėdos ligoninėje
- Analizuoti duomenys:
  - sifilio registracijos žurnalai
  - ambulatorinės kortelės
- Užregistruoti **852 + 667** atvejai, į galutinę analizę įtraukti **793 + 452**
- Vertinti demografiniai, epidemiologiniai, klinikiniai, laboratoriniai rodikliai
- Statistinė duomenų analizė atlikta IBM SPSS

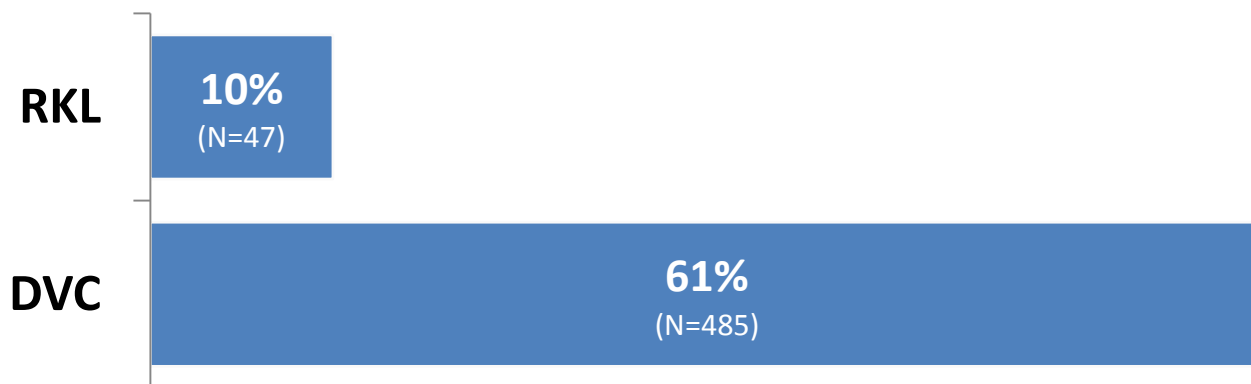

VU DVC ir RKL sifilio pacientų ištyrimas dėl ŽIV

ŽIV antikūnų tyrimo dažnis (proc.)

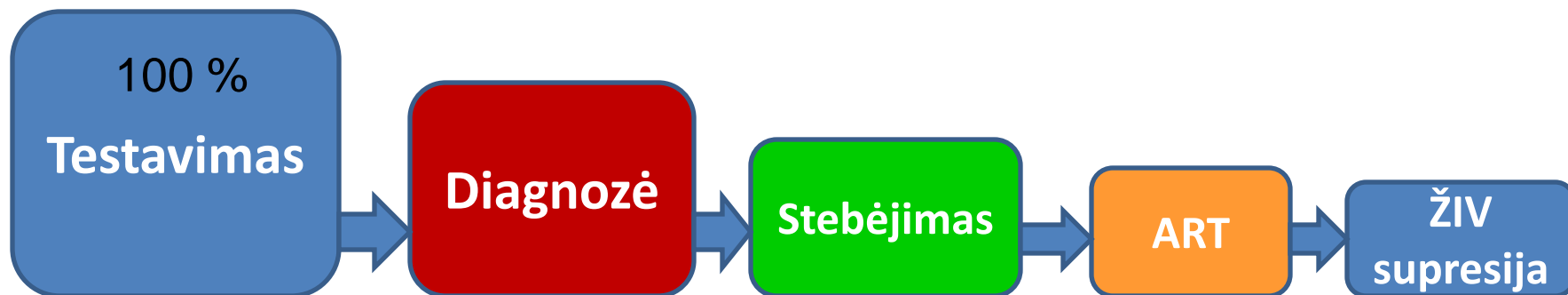
Dėl ŽIV tirtų sifiliu sergančių pacientų dalis

ŽIV gydymo kaskada

JAV → 19-28 %

Kanada → 27 %

Europa → 25 % → 20 %

Sub-Sacharinė

Afrika → 24 %

V. Ir Š. Europa → 75 % → 50 % → 45 %

(be Ispanijos, Portugalijos ir Italijos)

ŽIV TESTAVIMO PROGRAMA
VU Infekcinių ligų centre
2010-10 – 2014-09

ŽIV SITUACIJA LIETUVOJE

2015 sausio 1 d.

Populiacija **2,94 mln.**

ŽIV+ **2378** (kumuliacinis)

ŽIV paplitimas **0,08 %**

AIDS **414 (17,4%)**

ŽIV+ VAIKŲ **5**

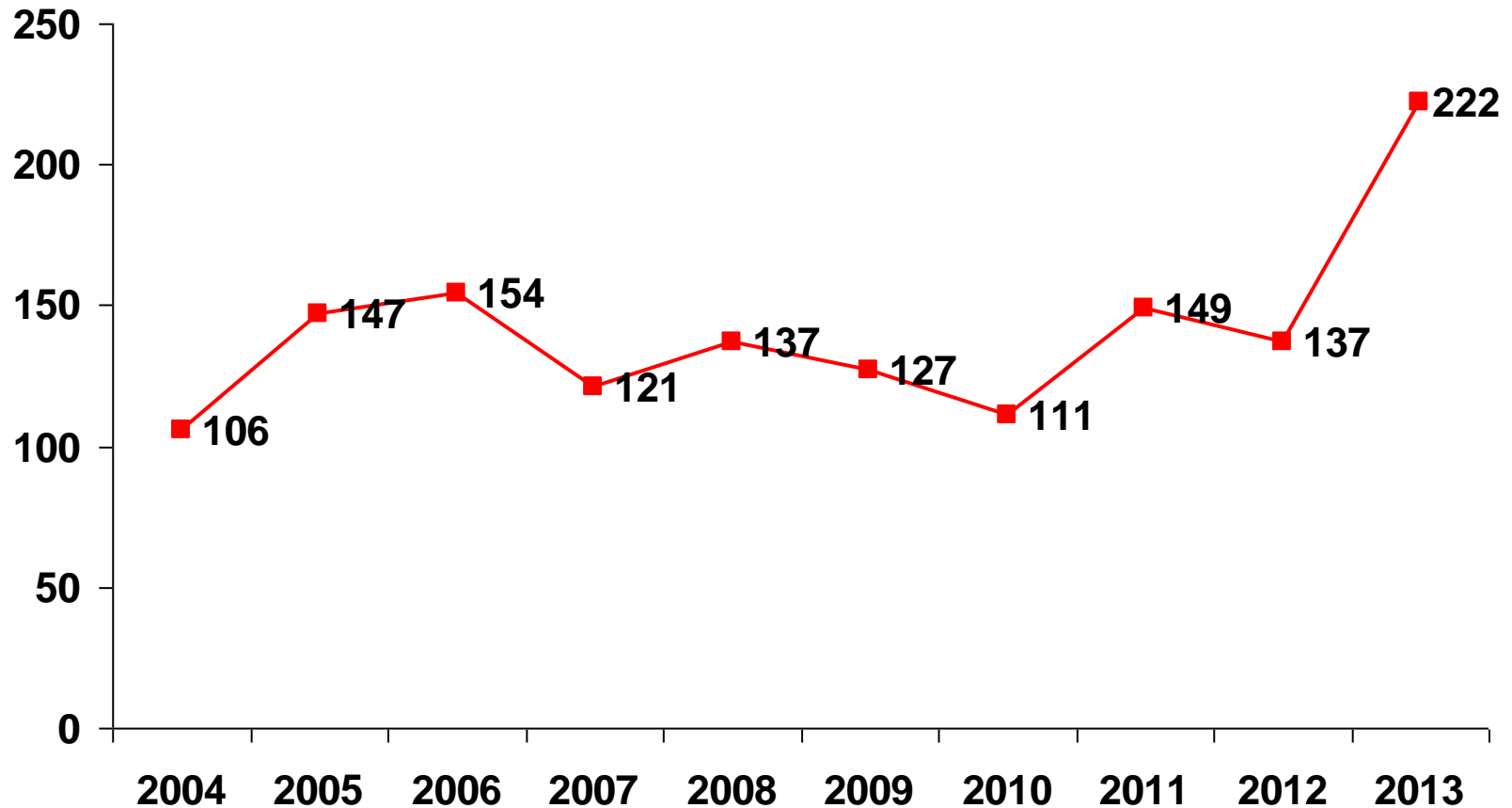
ART **491 (21%)** (2014-01-01)

ART **291 (18 %)** (2013-01-01)

ART **251 (17 %)** (2012-01-01)

ART **12 %** (2011-01-01)

CD4 ląstelių skaičiaus pradedant ART mediana Lietuvos SAM gydymo įstaigose 2004-2013

Duomenis pateikė : R. Matulionytė, Ž. Kančiauskienė, R. Girdžiūnienė , A. Kaušas, Vėlyvytė, A. Mickienė

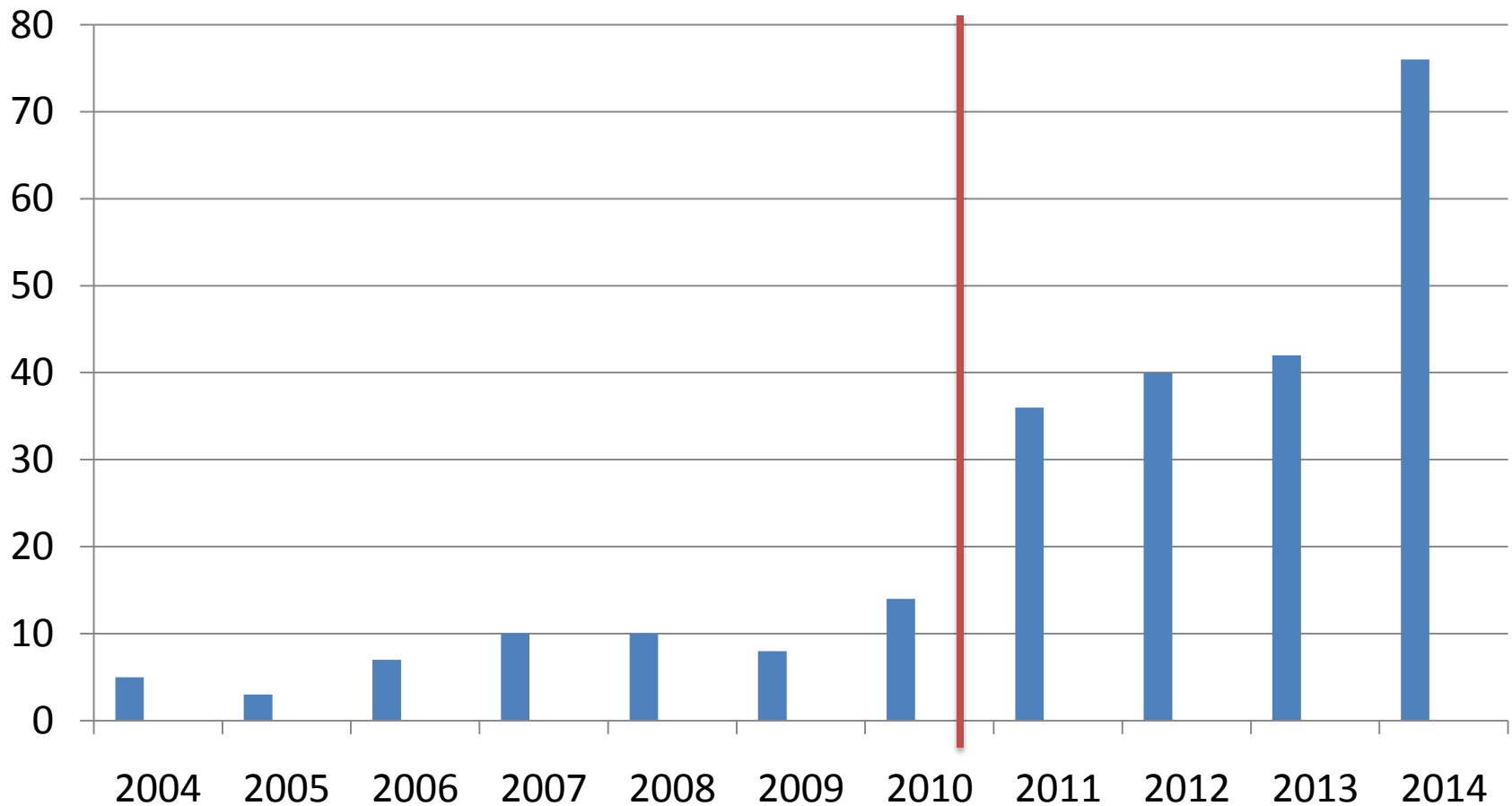
CD4 ląstelių skaičiaus pradedant ART mediana Lietuvos SAM gydymo įstaigose 2013 m. (n=140)

- Mediana Lietuvoje: 221,5/mm³
- CD4 ≤50/mm³: 17%
- CD4 ≤100/mm³: 25%
- CD4 ≤200/mm³: 46%

Duomenis pateikė Ž. Kančiauskienė, A. Kaušas, V. Kanišauskienė, D. Vėlyvytė, R. Girdžiūnienė, N. Chmieliauskienė

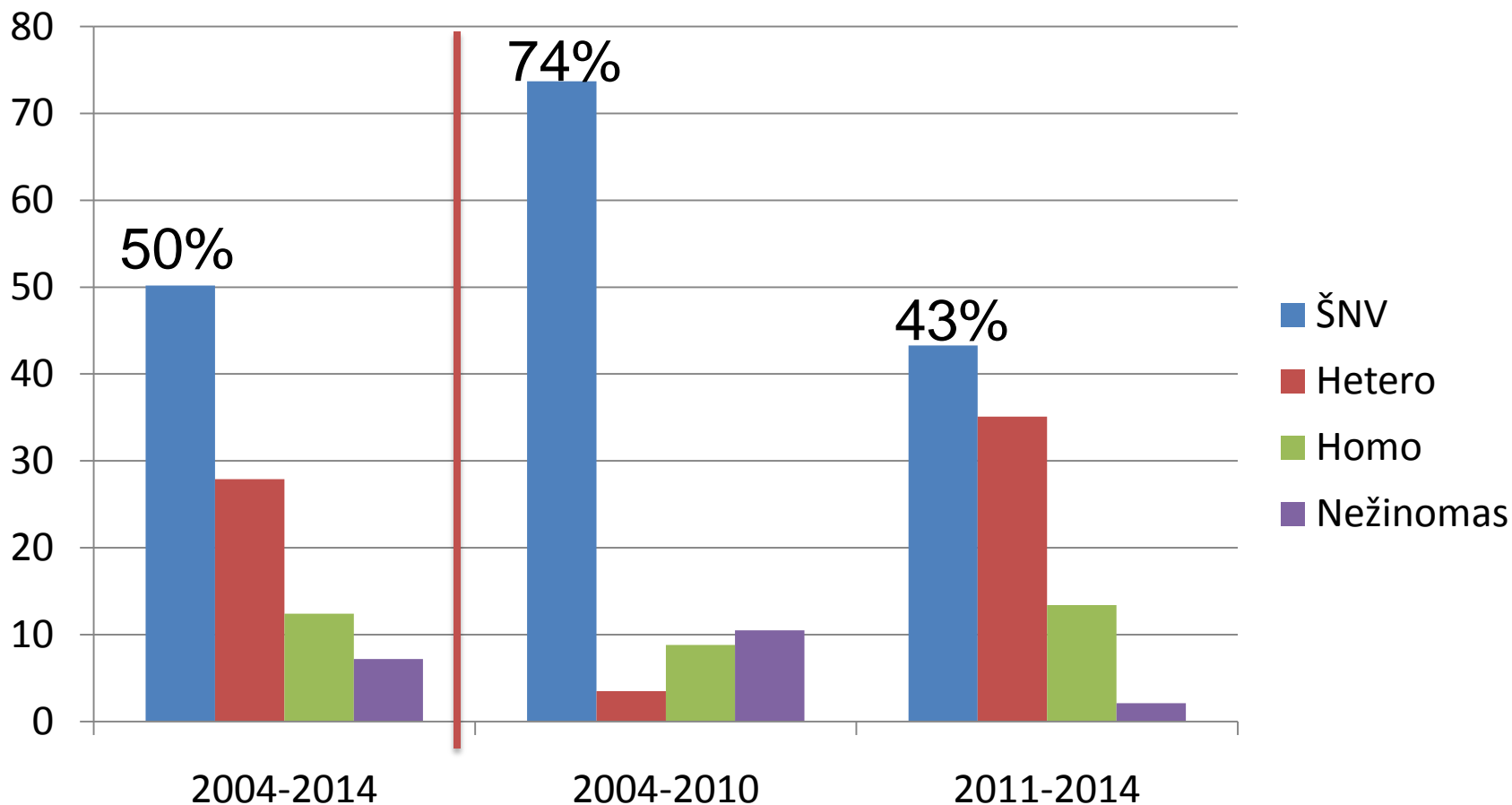
Naujų ŽIV+ pacientų skaičius ILTL, SK filiale 2004-2014 (n=251)

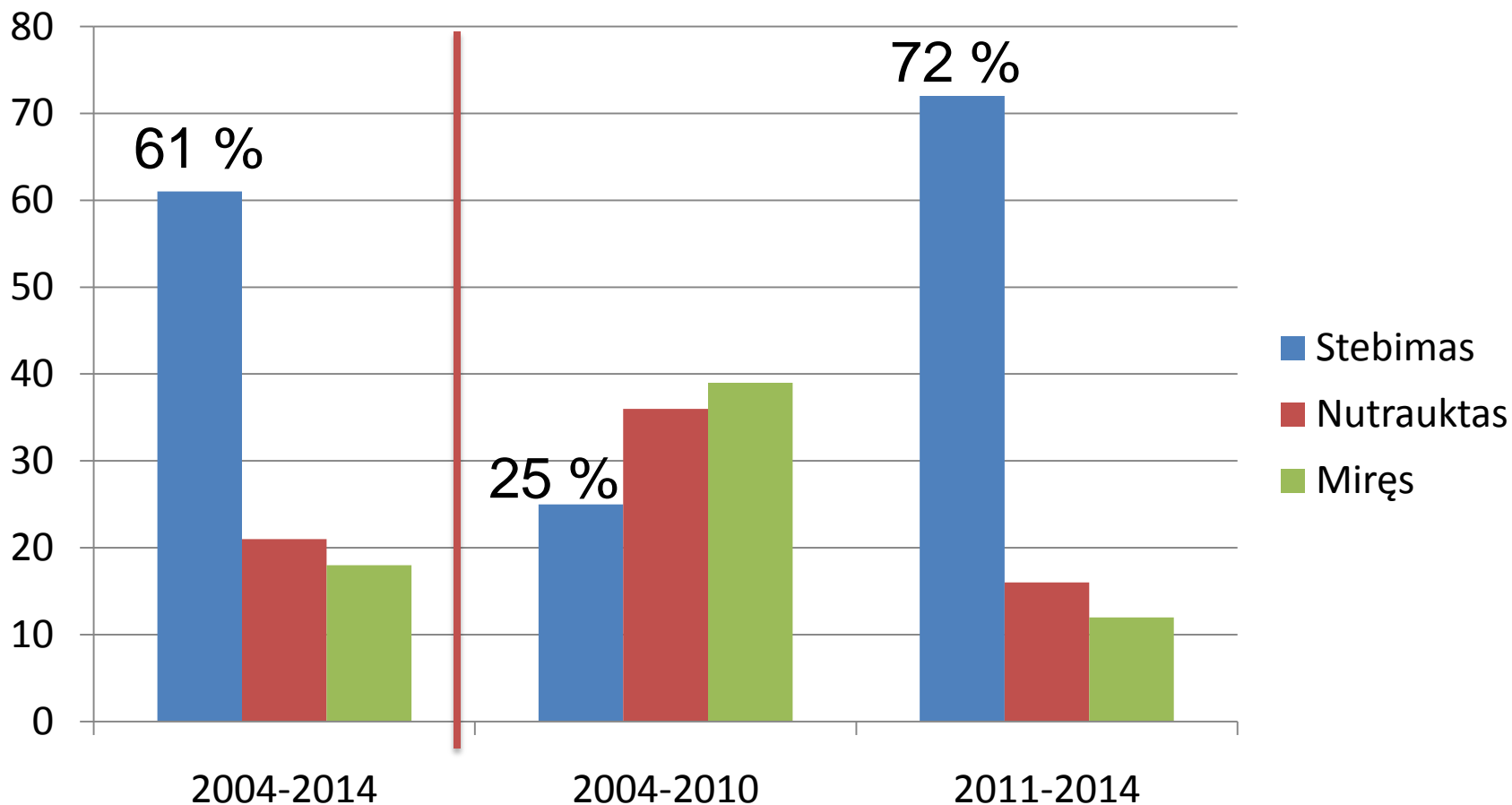
ŽIV+ pacientų, stebėtų ILTL 2004-2014, apibūdinimas

	2004-2014 (n=251)	2004-2010 (n=57)	2011-2014 (n=194)
Amžius (metai), mediana	39 [21-63]	44 [28-60]	38 [21-63]
Amžius nustatant ŽIV (metai), mediana	32 [14-61]	32 [14-50]	31 [18-60]
CD4 ląstelių sk., mediana	276 /mm ³	206 /mm ³	294 /mm ³
Leukopenija. <4 x 10 ⁹	18 %		
Trombocitopenija	15 %		

Pasiskirstymas pagal užsikrétimo būdą

Pasiskirstymas pagal stebėjimo ILTL, SK filiale etapą

Siuntusi institucija

	2004-2014 n=251 (208)	2004-2010 n=57 (48)	2011-2014 n= 194 (160)
Pirminės sveikatos priežiūros įstaigos	45 (18%)	8 (14%)	37 (19%)
Santariškių klinikos	34 (14%)	2 (4%)	32 (17%)
dermatovenerologai		-	12 (6%)
hematologai		-	10 (5%)
Kitos ligoninės	26 (10%)	7(12%)	19 (10%)
TB testavimo programa	31 (12%)	9 (16%)	22 (11%)
Priklausomybės ligų centras	18 (7%)	9 (16%)	8 (4%)
Įkalinimo įstaigos	9 (4%)	3 (5%)	6 (3%)
Kraujo centrai	6 (2%)	2 (4%)	4 (2%)

ŽIV testavimo greitaisiais testais programa VU Infekcinių ligų centre

- 2010-10 – 2012-12 ŽIV testas atliekamas:

– 18-55 metų pacientams, hospitalizuojamiems į diagnostikos skyrių dėl bet kurios priežasties

– 18-55 metų pacientams, hospitalizuojamiems į žarnyno infekcijų skyrių dėl užsitęsusio (>4 sav.) arba besikartojančio (≥2 epizodai/12 mėn.) viduriavimo, virusinių hepatitų

– ambulatoriškai konsultuojamiems pacientams dėl nepatikslintos kilmės karščiavimo, bėrimo, limfadenopatijos, mononukleozinio sindromo, užsitęsusio arba besikartojančio viduriavimo, virusinių hepatitų

Kraujas tyrimui imamas kartu su kitais pradiniais laboratoriniais tyrimais gavus žodinį paciento sutikimą.

ŽIV testavimo greitaisiais testais programos VU Infekcinių ligų centre sustiprinimas

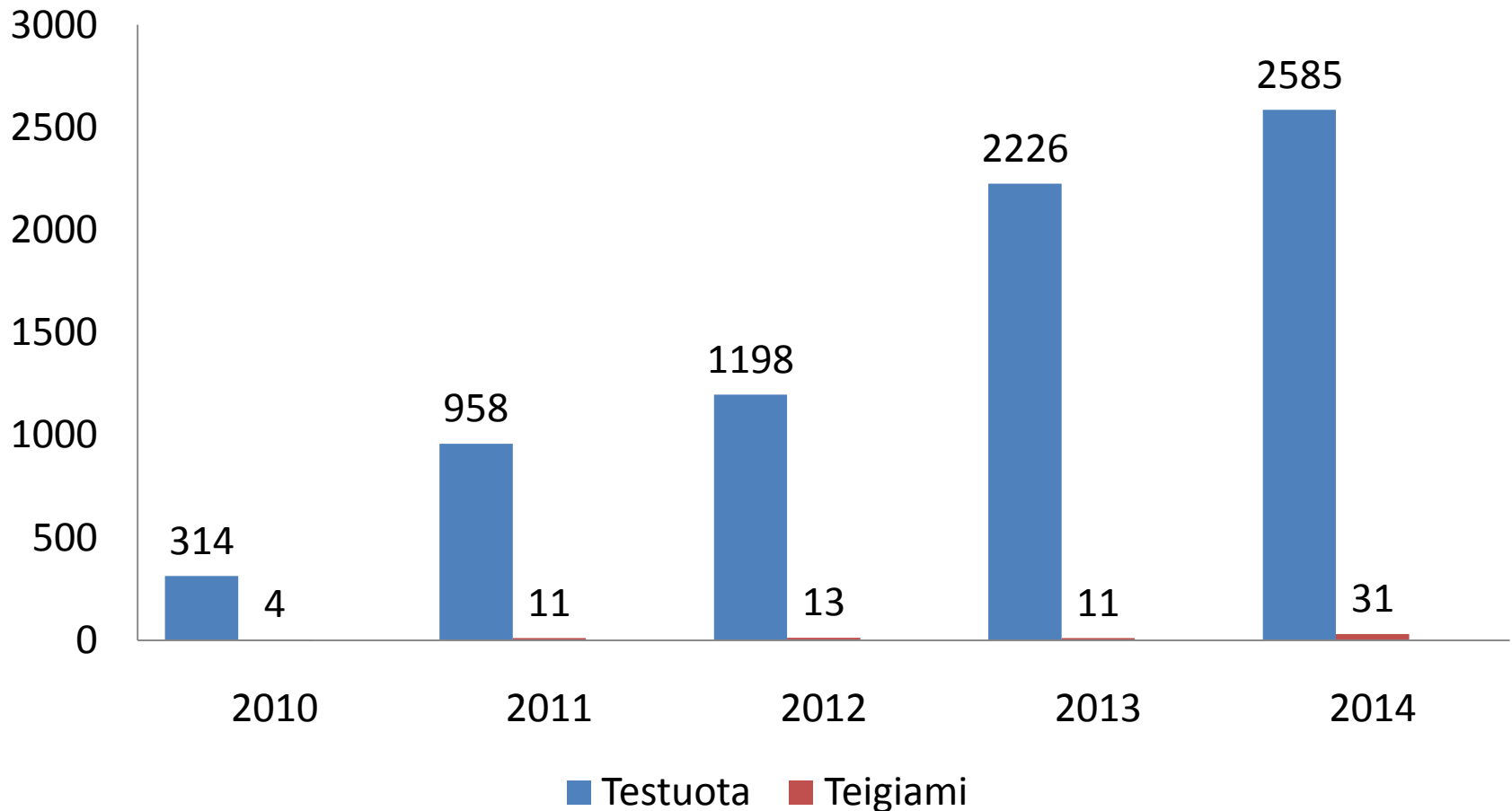
- Nuo 2013-01 ŽIV testas atliekamas:

– visiems 18-65 metų pacientams, hospitalizuojamiems į ILTL
Žvėryno stacionarą dėl bet kurios priežasties

– ambulatoriškai konsultuojamiems pacientams dėl
nepatikslintos kilmės
karščiavimo, bėrimo, limfadenopatijos, mononukleozinio
sindromo, užsitęsusio arba besikartojančio
viduriavimo, virusinių hepatitų

Kraujas tyrimui imamas kartu su kitais pradiniais
laboratoriniais tyrimais gavus žodinį paciento sutikimą.

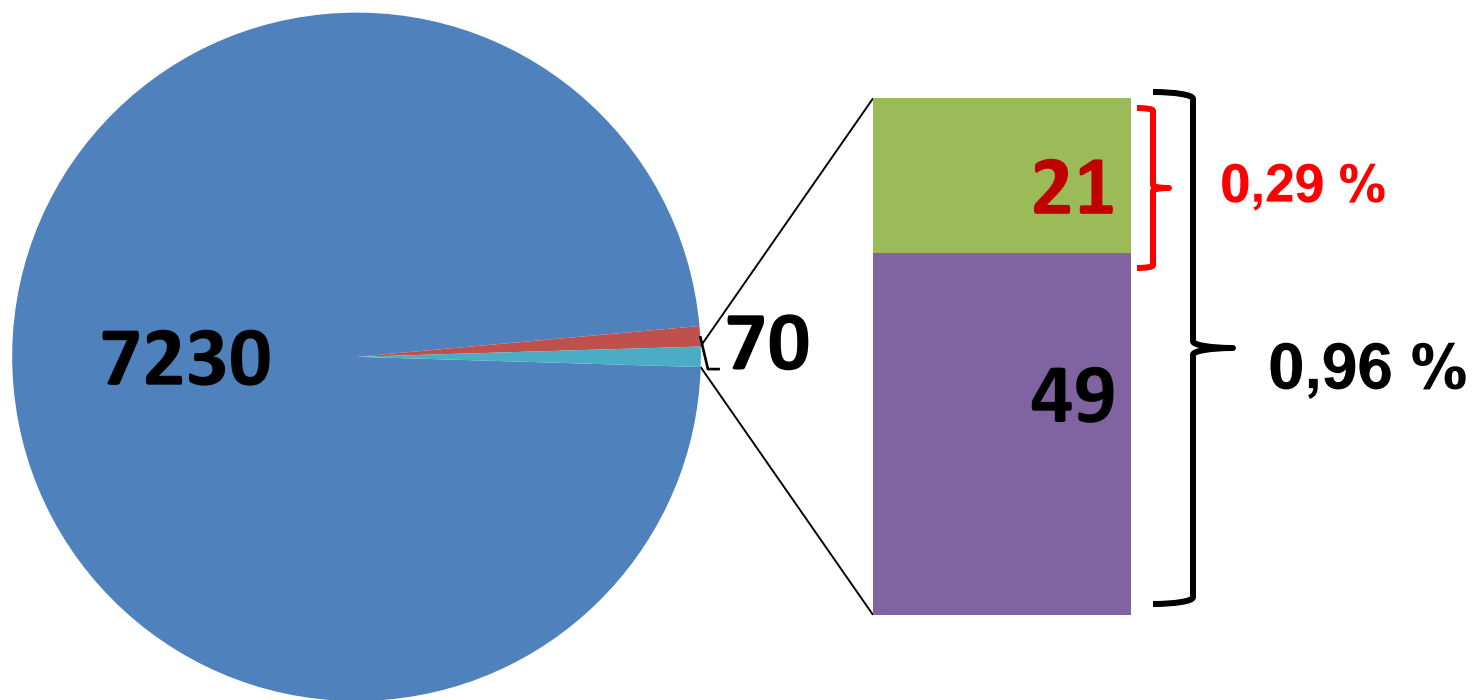
Sustiprinto ŽIV testavimo programa VU Infekcinių ligų centre 2010-10 – 2014-12: atliktų testų kiekis

Viso: 7300

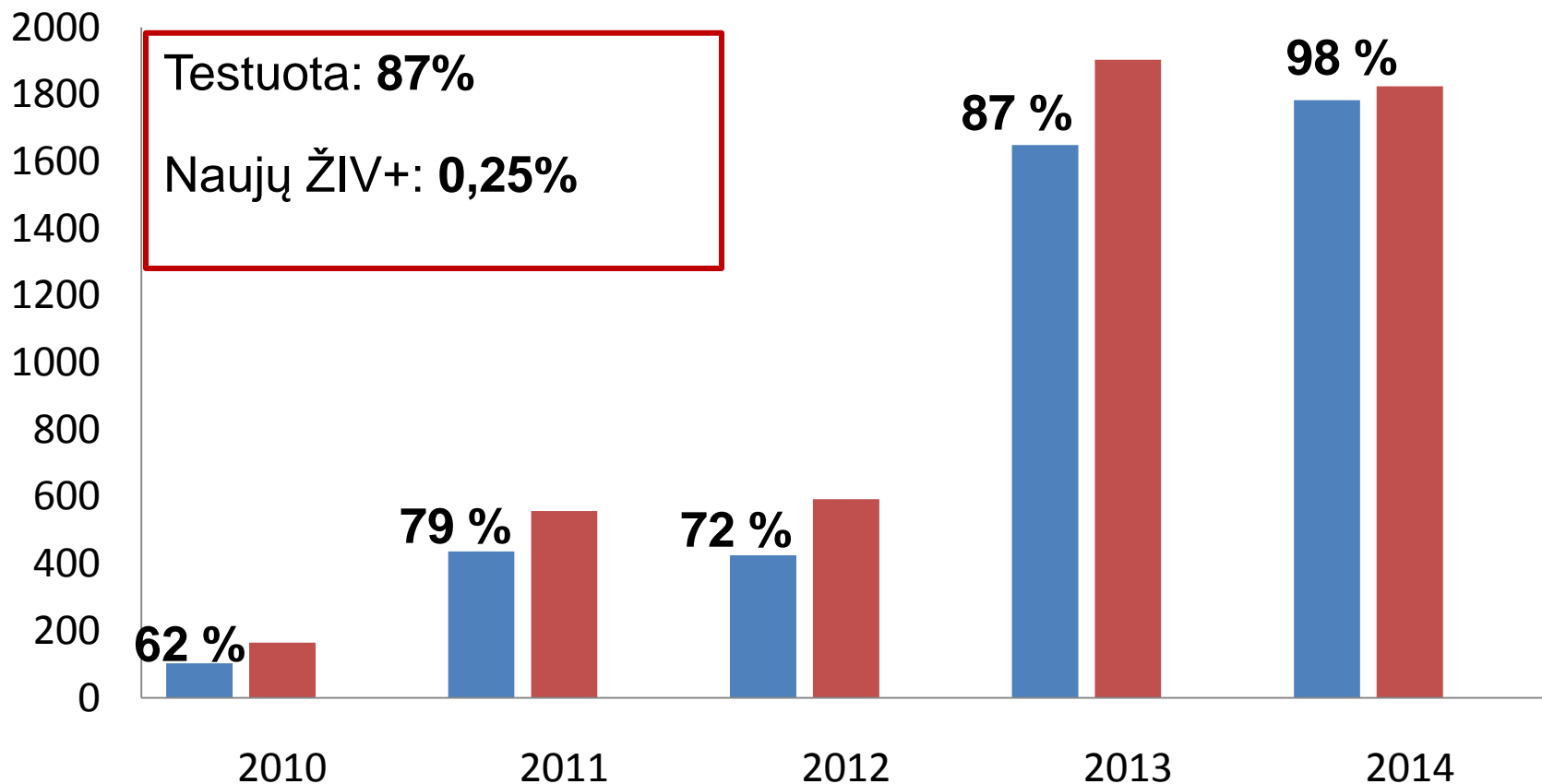
ŽIV testavimo VU Infekcinių ligų centre rezultatai 2010-10 – 2014-12

■ ŽIV- ■ ŽIV+ ■ Nauji ■ Patvirtinimui

Viso: 7300 testai

Tinkamų tirti pacientų rutininis testavimas (“*opt-out*”)

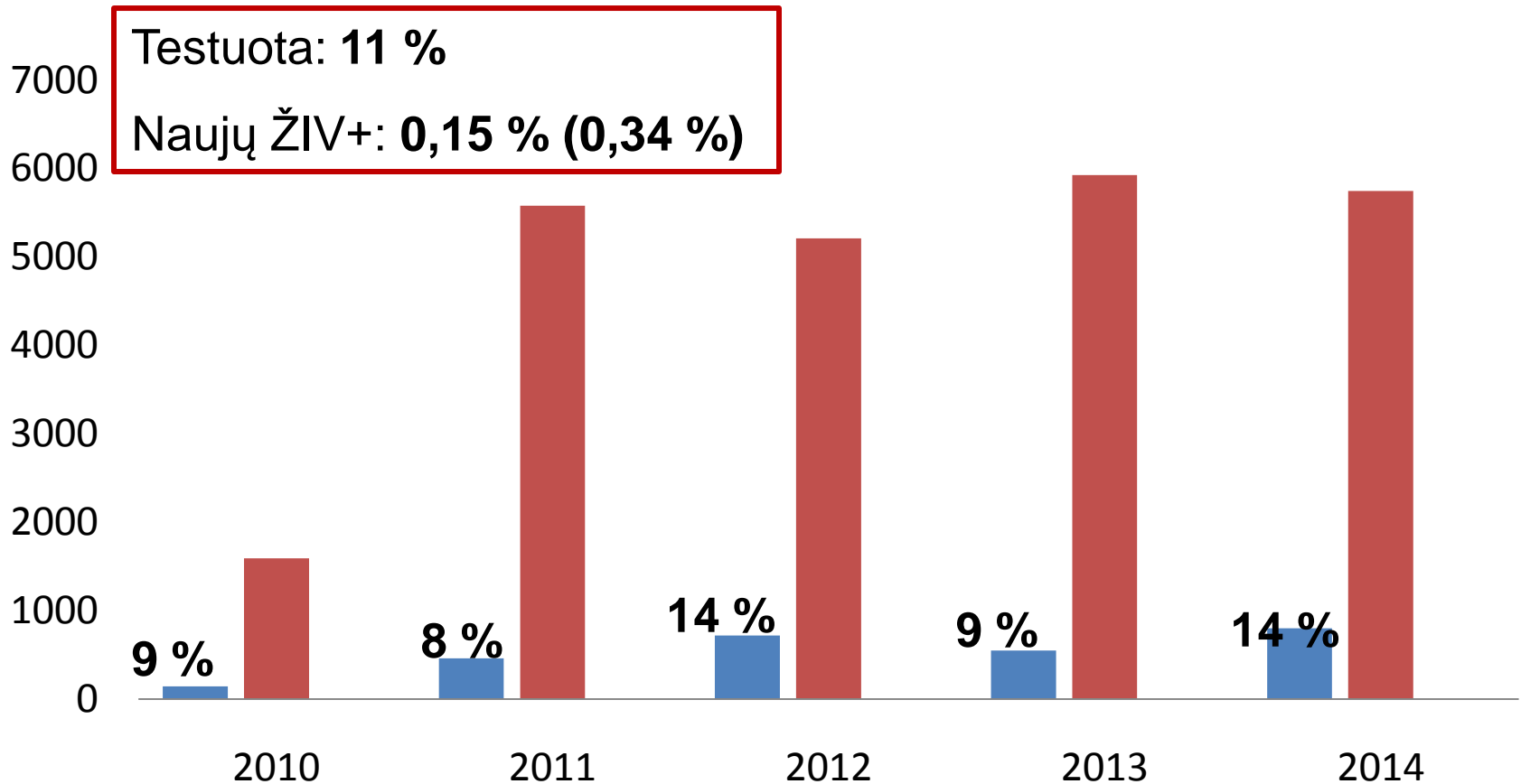
Viso pacientų: 5041

■ Testuota

■ Tiko testuoti

Viso testų: 4397

Ambulatoriškai konsultuotų pacientų testavimas

Viso pacientų: 24 049   ■ Testuota   ■ Konsultuota
Viso testų: 2674

ŽIV testavimo greitaisiais testais programa VU Infekcinių ligų centre 2010-10 - 2014-12: nauji ŽIV atvejai

- Nauji ŽIV atvejai (n=21):
  - Nežinojo (n=13)
  - Žinojo, bet nesakė (n=3)
  - Kontaktiniai asmenys (n=5)
- Diagnozuota (n=16):
  - Diagnostikos (II-ame) skyriuje (n=7)
  - Žarnyno infekcijų (I-ame) skyriuje (n=5) (nuo 2013-01)
  - Konsultacijų skyriuje (n=4)

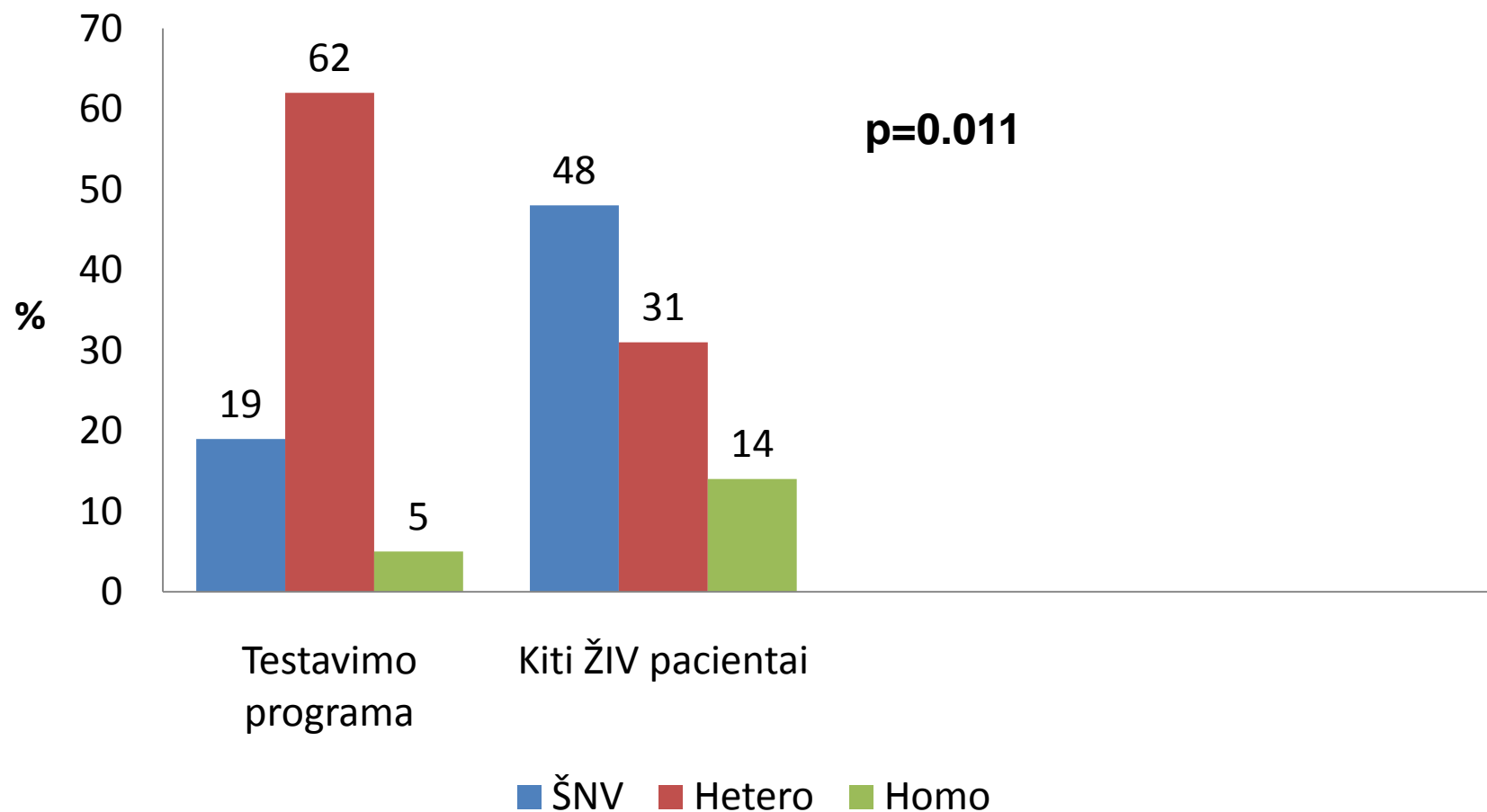
ŽIV testavimo greitaisiais testais programa VU Infekcinių ligų centre 2010-10 – 2014-12

- Naujų ŽIV atvejų (n=16) diagnostikos aplinkybės:
  - Lėtinis hepatitas C (n=4)
  - Pirminė ŽIV infekcija (n=3)
  - *Herpes zoster* (n=2)
  - *Herpes simplex* afta (n=1)
  - Konstituciniai simptomai (n=2)
  - Blauzdos rožė → flegmona (n=1)
  - Salmoneliozė (n=2);
    - enteritas (n=1)
    - bakteriemija (n=1)
  - *Campylobacter* infekcija (n=1)

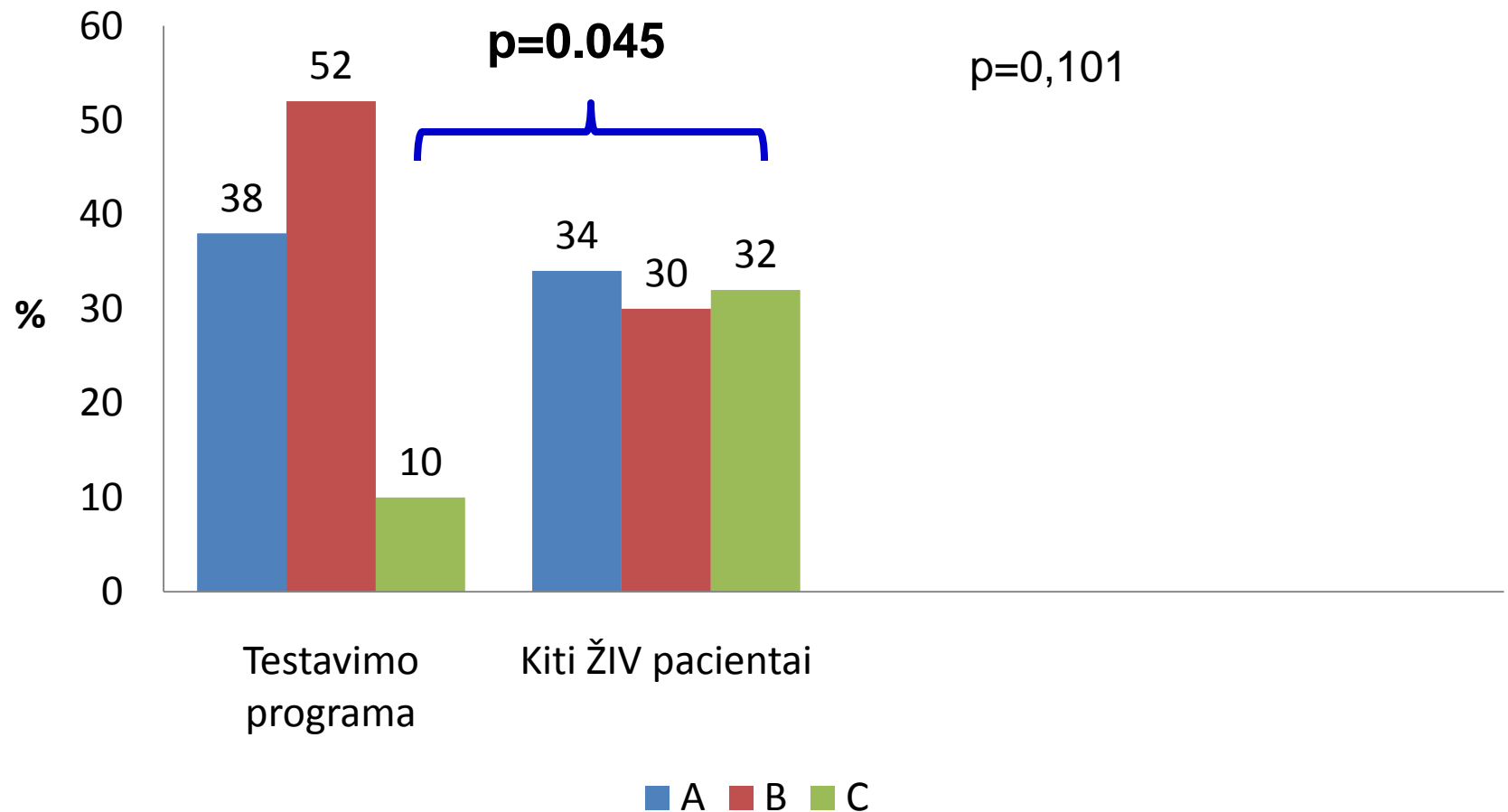
Pacientų, kuriems ŽIV diagnozuota per testavimo programą, palyginimas su kitais ŽIV pacientais 2010-10 – 2014-12

	Diagnozuota per programą	Atvykę su teigiamu ŽIV testu	P reikšmė
Skaičius (%)	21 (11%)	178 (89%)	
Amžius vidurkis (ribos) mediana	39,0 (21-63) 33	39,3 (21-62) 39	0,510
Amžius ŽIV nustatymo metu vidurkis (ribos) mediana	36,2 (20-61) 32	33,6 (17-60) 32	0,421
Lytis moterų, n (%)	9 (43 %)	55 (31 %)	0,267
CD4 vidurkis (ribos) mediana	338 (58-1001) 299	326 (2 – 1053) 297	0,937

Pacientų, kuriems ŽIV diagnozuota per testavimo programą, užsikrėtimo būdų palyginimas su kitais ŽIV pacientais 2010-10 – 2014-09

Pacientų, kuriems ŽIV diagnozuota per testavimo programą, CDC kategorijos palyginimas su kitais ŽIV pacientais 2010-10 – 2014-12

Pacientų, kuriems ŽIV diagnozuota per testavimo programą, palyginimas su kitais ŽIV pacientais 2010-10 – 2014-12

	Diagnozuota per programą	Atvykę su teigiamu ŽIV testu	P reikšmė
Skaičius (%)	21 (11%)	178 (89%)	
Amžius vidurkis (ribos) mediana	39,0 (21-63) 33	39,3 (21-62) 39	0,510
Amžius ŽIV nustatymo metu vidurkis (ribos) mediana	36,2 (20-61) 32	33,6 (17-60) 32	0,421
Lytis moterų, n (%)	9 (43 %)	55 (31 %)	0,267
CD4 vidurkis (ribos) mediana	338 (58-1001) 299	326 (2 – 1053) 297	0,937
Stebima iki šiol	20 (95 %)	121 (69 %)	0.039
Mirę	0	25 (15 %)	0,062

Siuntusi institucija

	2004-2014 n=251 (208)	2004-2010 n=57 (48)	2011-2014 n= 194 (160)
Pirminės sveikatos priežiūros įstaigos	45 (18%)	8 (14%)	37 (19%)
Santariškių klinikos	34 (14%)	2 (4%)	32 (17%)
dermatovenerologai		-	12 (6%)
hematologai		-	10 (5%)
Kitos ligoninės	26 (10%)	7(12%)	19 (10%)
TB testavimo programa	31 (12%)	9 (16%)	22 (11%)
ŽIV testavimo programa ILTL	21 (8%)		21 (11 %)
Priklausomybės ligų centras	18 (7%)	9 (16%)	8 (4%)
Įkalinimo įstaigos	9 (4%)	3 (5%)	6 (3%)
Kraujo centrai	6 (2%)	2 (4%)	4 (2%)

Išvados po 4 testavimo programos metų

- Naujai atskleistos ŽIV infekcijos atvejų dažnis 0,29%
- Jie sudarė 11 % visų per testavimo laikotarpį į VU Infekcinių ligų centrą atvykusių ŽIV pacientų
- Didžiausia programos metu diagnozuotų pacientų dalis buvo užsikrėtę heteroseksualių būdu
- Mažesnė programos metu diagnozuotų pacientų dalis turėjo indikacinę AIDS ligą
- ŽIV infekcijos nustatymas Infekcinių ligų centre palengvina įtraukimą į tolesnės medicinos priežiūros sistemą

Rutininis tyrimas dėl ŽIV: kainos-efektyvumo santykis

- JAV: visose, išskyrus mažiausios rizikos, populiacijose rutininis savanoriškas atrankinis tyrimas pasiteisina klinikinė ir kainos-efektyvumo prasme
- Vienkartinis tyrimas bendrojoje populiacijoje taip pat gali būti palankus kainos-efektyvumo atžvilgiu

Paltiel et al. NEJM 2005; 352:586-95

- Prancūzija: vienkartinis rutininis atrankinis tyrimas pagerina išgyvenamumą, palyginti su “bendraja praktika” ir kitomis testavimo intervencijomis, rekomenduojamomis V. Europoje

Yazdanpanah et al. PLoS ONE 2010; 5(10); e13132.doi

- Portugalija: vienkartinis atrankinis tyrimas pagerina išgyvenamumą ir yra palankus kainos-efektyvumo atžvilgiu

Yazdanpanah et al. PLoS ONE 2013; 8(12) e84173.doi

Sustiprinto ŽIV testavimo programos privalumai VU Infekcinių ligų centre

- Naujų ŽIV atvejų nustatymas
- ŽIV ignoruojančių pacientų įtraukimas į medicinos priežiūros sistemą
- Kontaktinių asmenų identifikavimas
- Antrinės transmisijos profilaktika (prevencijos rezultatai populiacijos lygyje gali pranokti individualią naudą!)
- Stigmos mažinimas
- Medicinos personalo požiūro į ŽIV kitimas
- Klinikinių situacijų, susijusių su ŽIV, pažinimas
- Tikslinės diagnostikos sustiprinimas

Perspektyvos (1)

- Kompensuojamų vaistų sąrašo papildymas naujais ARV vaistais:
  - Darunavir (Prezista)
  - Raltegravir (Isentress)
  - Dolutegravir (Tivicay)

Perspektyvos (2)

- ŽIV ligos diagnostikos ir gydymo tvarkos aprašo (2010) atnaujinimas:
  - ART skyrimas esant:
    - ūminei ŽIV infekcijai,
    - skirtingos serologinės būklės poroms,
    - neurokognityviniams sutrikimams,
    - Hodžkino limfomai,
    - su ŽPV susijusiam vėžiui,
    - piktybinei ligai, gydomai imunosupresine terapija
  - ankstyvesnė ART pradžia:
    - nėščiosioms profilaktikos tikslu,
    - koinfekcijos su HCV ir HBV atvejais

Dėkoju:

- VU Infekcinių ligų centro kolektyvui
- E. Balčiūnaitei
- A. Jelinskaitei
- I. Kuncaitei
- prof. K. Žagminui